

повне. Акцентуючи на певній послідовності дій, дослідниця доводить, що починати порівняння слід зі співставлення [8].

Приєм співставлення дозволяє розвивати наступні вміння і навички:

- порівнювати і робити висновки;
- переходити від загального до конкретного;
- давати аргументовану оцінку літературному твору, історичній ситуації;
- робити аналіз і давати оцінку наукових статей в різних формах (реферат, рецензія, стаття, усний виступ);
- викладати матеріал послідовно, логічно;
- критично аналізувати інформацію з різних джерел;
- брати участь в дискусіях, конференціях;
- відстоювати власну точку зору на проблему [4].

Отже, формування логічних вмінь за допомогою таких засобів як складання плану по тексту, аналізу документів, конспектування навчального матеріалу, складання тез, логічних схем, таблиць сприяє набуттю курсантами навичок аргументовано висловлювати свої думки, здійснювати оціночні судження, виконувати завдання творчого характеру, дозволяє піднятися від репродукції до творчості у професійній діяльності.

Розв'язання багатопланової проблеми, якою є проблема розвитку творчого мислення в навчальній діяльності, потребує подальшого дослідження таких аспектів розвитку творчості особи як формування евристичних, комунікативних вмінь та ін.

Список використаних джерел

1. Валлон А. От действия к мысли. Очерки сравнительной психологии. – М.: Изд.-во иностр. лит., 1956. – 238 с.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання: Підручник для педагогів. – Видання перше. – Київ, Українська Видавнича Спілка, 1997. – 441 с.
3. Гальперин П.Я. Актуальные проблемы возрастной психологии. – М.: Изд.-во Моск. ун.-та, 1978. – 177 с.
4. Каптель Н.Ю. Метод сопоставления как способ развития творчества учащихся. // Відкритий урок. – 2002. – 5–6. – С.62–63.
5. Кондаков Н.И. Логика. – М.: Изд.-во АПН СССР, 1951. – С. 136–140.
6. Менчинская Н.А. Проблемы учения и умственного развития школьника. – М.: Педагогика, 1989. – 218 с.
7. Нечепоренко Л.С. Роль схемы в овладении некоторыми учебными приемами / Сборник «Новые исследования в педагогических науках». Вып. VII, 1966.
8. Паламарчук В.Ф. Як виростити інтелектуала. – Тернопіль: «Навчальна книга – Богдан», 2000. – 152 с.
9. Пиаже Ж. Избранные психологические труды. – М.: Просвещение, 1969. – 368 с.
10. Пospelov Н.Н., Пospelov И.Н. Формирование мыслительных операций старшеклассников. – М.: Педагогика, 1989. – 152 с.
11. Строгович М.С. Логика. – М.: Политическая литература, 1949. – 362 с.
12. Шардаков М.Н. Мышление школьника. – М.: Учебно-педагогическое издательство Мин. просвещ. РСФСР, 1963. – 255 с.

References

1. Vallon A. Ot deystviya k myslu. Ocherki sravnitel'noy psihologii. – M.: Izd.-vo inostr. lit., 1956. – 238 s.
2. Vashhenko G. Zagal'ni metody navchannya: Pidruchny'k dlya pedagogiv. – Vy' dannya pershe. – Ky' yiv, Ukrayins'ka Vy' davny' cha Spilka, 1997. – 441 s.
3. Galperin P.Ya. Aktualnyie problemyi vozrastnoy psihologii. – M.: Izd.-vo Mosk. un.-ta, 1978. – 177 s.
4. Kaptel N.Yu. Metod sopostavleniya kak sposob razvitiya tvorchestva uchashihsya. // Vidkritiyi urok. – 2002. – 5–6. – S.62–63.
5. Kondakov N.I. Logika. – M.: Izd.-vo APN SSSR, 1951. – S. 136–140.
6. Menchinskaya N.A. Problemyi ucheniya i umstvennogo razvitiya shkolnika. – M.: Pedagogika, 1989. – 218 s.

7. Nечeporenko L.S. Rol shemy v ovladenii nekotoryimi uchebnymi priemami / Sbornik «Novyie issledovaniya v pedagogicheskikh naukah». Vyip. VII, 1966.

8. Palamarчук V.F. Yak vy'rosty'ty' intelektual. – Ternopil': «Navchal'na kny'ga – Bogdan», 2000. – 152 s.

9. Py'azhe Zh. Y'zbrannnye psy'xology'chesky'e trudy. – M.: Prosveshheny'e, 1969. – 368 s.

10. Pospelov N.N., Pospelov I.N. Formirovanie myslitel'nykh operatsiy starsheklassnikov. – M.: Pedagogika, 1989. – 152 s.

11. Strogovich M.S. Logika. – M.: Politicheskaya literatura, 1949. – 362 s.

12. Shardakov M.N. Myshlenie shkolnika. – M.: Uchebno-pedagogicheskoe izdatel'stvo Min. prosveshch. RSFSR, 1963. – 255 s.

Rohovenko M. M., Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor of Philosophy of Law and the legal logic, National Academy of Internal Affairs, (Ukraine, Kyiv), m_rohovenko@ukr.net

Formation of logical abilities as the basis of creative thinking of cadets in teaching philosophical subjects

The author researches the process of forming logical abilities in the educational activity. The role of logic operations (analysis, synthesis, comparison) in the development of creative thinking of cadets is presented in the article. The use of technology of logical methods of activating mental activity is shown in the study. Formation of logic abilities promotes the mastery of cadets' skills to express their thoughts reasonably, to carry value judgments, to carry out tasks of the creative nature in professional activities.

Keywords: logic operations, logic skills, creativity, intellectual development.

Rohovenko M. M., кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры философии права и юридической логики, Национальная академия внутренних дел (Украина, Киев), m_rohovenko@ukr.net

Формирование логических умений как основа развития творческого мышления курсантов в процессе обучения философским дисциплинам

Исследуется процесс формирования логических умений в учебной деятельности. Показана роль логических операций – анализа, синтеза, сравнения в развитии творческого мышления курсантов. Рассматривается технология применения логических приемов активизации мыслительной деятельности. Формирование логических умений способствует овладению курсантами навыками аргументировано излагать свои мысли, осуществлять оценочные суждения, выполнять задания творческого характера, позволяет подняться от репродукции к творчеству в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: логические операции, логические умения, творческая деятельность, интеллектуальное развитие.

* * *

УДК 94(477)«20»:316.74:37

Січкаренко Г. Г.,
доктор історичних наук, доцент кафедри
англійської філології і філософії мови, Київський
національний лінгвістичний університет
(Україна, Київ), ggs_@ukr.net

ПРОЦЕСИ ФОРМУВАННЯ КОНТИНГЕНТУ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Аналізуються проблеми формування студентського складу у вищих навчальних закладах України. На базі аналізу даних соціологічних досліджень, зокрема проведених автором, виявляються головні фактори впливу на вибір абітурієнтами ВНЗ і надаються рекомендації щодо покращення формування якісного контингенту студентів.

Ключові слова: вища школа, вища освіта, вищі навчальні заклади, абітурієнти, студенти, ЗНО.

Вища освіта належить до основних соціальних інститутів. Високий рівень освіченості населення є важливим чинником, що позитивно впливає на реалізацію прав людини і поступальний розвиток країни. Перманентне реформування вищої освіти, розгортання його нового етапу в Україні, викликає доволі суперечливі процеси в освітній сфері, а також дискусії серед академічної громадськості.

Сучасні процеси у вищій освіті вивчаються переважно соціологами, філософами, юристами, економістами під різними кутами зору. Це породжує проблему розрізненості інформації щодо процесів і наслідків освітніх перетворень [1]. У працях істориків сучасні освітні реформи переважно розглядаються в узагальненому плані. Варто виділити працю істориків Т. В. Фінікова, І. О. Шарова, що глибоко аналізують актуальні процеси у системі вищої освіти [2].

У статті розглядається актуальніша проблема вищих навчальних закладів (III–IV рівнів акредитації), пов'язана з різким падінням набору студентів, на базі аналізу даних провідних національних наукових фондів, аналітичних центрів, а також соціологічних досліджень серед студентів, зокрема проведених автором. Виявляються головні фактори впливу на вибір абітурієнтами ВНЗ і надаються рекомендації щодо покращення формування якісного контингенту студентів.

За даними Державної служби статистики України кількість студентів у ВНЗ III–IV рівнів акредитації у 2007/08 навчальному році складала 2318,6 тис., у 2011/12 – 1954,8 тис., у 2014/15 (без урахування тимчасово окупованої території АРК та частини зони проведення АТО) – лише 1438,0 тис. [3]. Це поряд з іншими чинниками призвело до падіння фінансування ВНЗ, масового скорочення науково-педагогічних кадрів, особливо в галузі гуманітарних і суспільних наук, а також збільшило конкуренцію, напругу у середині академічної спільноти. Головними причинами виступають як переважно зовнішні щодо галузі освіти та ВНЗ фактори, так і внутрішні. Розгляд вказаних проблем має на меті допомогти ВНЗ адаптуватися до зазначених процесів і сприяти певному їх розв'язанню.

До зовнішніх щодо системи вищої освіти причин падіння набору студентів до ВНЗ варто віднести не лише демографічні, але й економічні, фінансові, політичні, військові фактори. До внутрішніх, перш за все, результати ЗНО с безпрецедентною кількістю незарахованих робіт, заборону використовувати результати ЗНО минулих років, зменшення бюджетних місць, доволі високу плату за навчання (особливо магістрів), враховуючи зuboжіння населення, запізне оприлюднення нових умов вступної компанії з боку МОН, недостатню гнучкість ВНЗ через відсутність сучасного освітнього менеджменту, брак розуміння ходу освітніх реформ, аналізу даних і комунікацій, належного фінансування тощо.

В сучасних умовах, коли ВНЗ перестали самостійно відбирати собі абітурієнтів, посилюється необхідність перегляду традиційних методів щодо формування контингенту студентів, пошуку і використання нових форм і методів. Насамперед зауважимо, що Україна в цілому забезпечує доступ до вищої освіти широкого загалу населення. Вища освіта, як і в багатьох інших країнах, стала масовою. Цьому сприяли наявність розгалуженої мережі ВНЗ різних форм власності, наявність бюджетних місць, система пільг для певних категорій громадян, низький конкурсний бар'єр, надлишок ліцензійного обсягу, загалом доступні ціни контрактного навчання (особливо на заочній формі), за виключенням високорейтингових університетів, прагнення населення відтермінувати час входження до ринку праці, бажання підвищити свою конкурентоспроможність і т. ін. Проблеми, з нашого погляду, спостерігаються переважно у окремих категоріях громадян, у відділених регіонах, переселенців з окупованих територій, а також щодо вибору якісної освіти

та фаху, який би відповідав нахилам і здібностям, і разом мав би попит на ринку праці.

Розглянемо основні фактори, що ускладнили доступ до вищої освіти у поточному році. По-перше, це стосується суттєвих змін у порядку прийому на навчання та їх занадто пізні оприлюднення. Так, постанова Кабінету міністрів України №462 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для державних потреб у 2015 році», що регламентує розподіл державного замовлення між замовниками, була підписана прем'єр-міністром лише 1 липня, отже за 9 днів до початку вступної кампанії. Проте, відмітимо, що за часи попереднього уряду інформація про розподіл державного замовлення між ВНЗ Міністерства освіти і науки була закритою. Не всі ВНЗ під час вступної кампанії вносили цю інформацію до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДБПО), а отже, часто не потрапляла вона і до системи «Конкурс». Цього року на своєму сайті міністерство не лише розмістило інформацію про розподіл держзамовлення, а й зобов'язало ВНЗ упродовж двох днів внести дані про обсяги державного замовлення до ЄДБПО і розмістити їх на власних веб-сайтах.

Також лише перед самим початком вступної кампанії абітурієнти дізналися, що ВНЗ, які перебувають у підпорядкуванні МОН, отримують на 13% менше бюджетних місць на підготовку бакалаврів, порівняно з минулим роком. ВНЗ, що підпорядковуються Мінкульту, – на 18% менше, МВС – на 12%. Проте держзамовлення на бакалаврів ВНЗ Мінборони було збільшене на 202% (на 3314 місць), місця для підготовки бакалаврів отримало і СБУ – 220 (минулого року такі місця не виділялися). Порівняно з минулим роком, найбільше урізали кількість місць державного замовлення на правоохоронну діяльність (–52%), журналістику (–52%), практичну психологію (–51%), міжнародний бізнес (–46%), філософію (–41%), соціологію (–36%), початкову освіту (–33%). Збільшилося замовлення на радіотехніку (на 19%), телекомунікації у галузі «радіотехніка» (5%), авіоніку (41%) [4].

За дослідженнями CEDOS, загалом по країні за кошти держави нинішнього року готують менше спеціалістів усіх рівнів: бакалаврів – на 19%, спеціалістів на основі бакалавра – на 42%; магістрів – на 13% [5]. Однак, для МВС замовлення на підготовку спеціалістів (на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра) держава збільшила на 482%, магістра – на 17%. Мінборони отримує за державний коштом магістрів (на 113%) [5].

Ускладнювало вступну кампанію занадто пізні прийняття нового переліку галузей і спеціальностей. Постанова Кабміну України №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», була прийнята 29.04.2015 р. Зазначимо, що протягом дев'яти років існування старого переліку галузей знань (2007–2015 рр.) обсяги державного замовлення на підготовку фахівців скорочувалися у більшості галузей, проте темпи цього скорочення були різними. Для низки галузей державне замовлення було різко скорочене саме у 2015 р.: метрологія, фізико-математичні науки, металургія, право, енергетика та електроніка. І навпаки, були такі галузі, де, попри попередню тенденцію, спад відчутно загальмував – наприклад, культура, педагогіка, техніка і енергетика аграрного виробництва [6].

Окрім цього, були галузі, де приріст бюджетних місць відбувався практично протягом усього часу існування старого переліку: інформатика, соцзабезпечення, авіаційна техніка, біотехнології, а також військові науки та інформаційна безпека, увага до яких стала особливо великою внаслідок війни. Електроніка, кібернетика, радіотехніка, транспорт або ж залишались без змін. На заочній формі навчання у 2015 р. приблизно третина галузей повністю або майже повністю втратили бюджетне фінансування. Водночас право та міжнародні відносини ця хвиля скорочення майже не зачепила. Проте навіть за умов скорочення обсягів державного замовлення протягом останніх чотирьох років конкурс на бюджетні місця на різних освітніх рівнях не зростає [6]. Річ у тім, що кількість вступників переважно через демографічні причини спадала швидше, ніж кількість бюджетних місць.

Нові вимоги ЗНО також зменшили кількість вступників. Результати ЗНО попередніх років при зарахуванні до ВНЗ не визнавались (це відбувалось уперше на тлі демографічної, соціально-економічної, політичної кризових явищ в країні) і значна кількість випускників шкіл не змогли здати ЗНО.

За методикою визначення результатів тестування був введений пороговий бал (рівень), що встановлював негативний або позитивний результат учасника ЗНО з певного предмета. Результати, отримані випускниками шкіл під час зовнішнього оцінювання свідчать, що тест з фізики не змогли скласти понад 23% учасників тестування, тест з математики понад 17%, з історії України 11,7% учасників тестування. ЗНО з англійської мови не склали 15% учасників тестування, з німецької мови понад 18%, французької – 13%, іспанської майже 16%, російської мови – 8% абітурієнтів, які брали участь у тестуванні. Тест з української мови не склали 23 тис. випускників (8,4%) [7].

За висновками експертів Українського центру оцінювання якості освіти, половина тестованих не вміла вправно сформулювати свою позицію із запропонованого дискусійного питання й підтвердити її доречними аргументами. У 50% учасників у роботах з української мови спостережено серйозні порушення логічності, послідовності й несуперечливості викладу [8, с. 40]. Аналіз результатів тестування з історії України показав, що значний відсоток учасників ЗНО володіють лише фрагментарними знаннями історичних дат, процесів, учасників подій та мають нерозвинені історичні вміння [8, с. 65].

Безперечними перевагами ЗНО є створення об'єктивного механізму оцінки якості освіти, зменшення поля для корупції, транспарентність системи, підвищення мобільності абітурієнтів (отримання доступу на навчання в кращих ВНЗ, незалежно від місця проживання, можливість подавати документи одразу до кількох університетів). Значна кількість випускників шкіл, що не склали ЗНО, з одного боку, сприяла загалом підвищенню якісного складу вступників, проте це зігалося зі складною соціально-політичною ситуацією в країні і підштовхнуло частину наших випускників виїхати вчитись до інших країн. За кордоном зараз вчаться понад 53 тис. українських студентів. 60% з них у приватних університетах. Найбільш привабливою стає Польща, де ще 7–8 років тому навчалось 3 тис. наших студентів, зараз – 20,5 тис. [9]. До того ж, що найбільш сумно, до сього часу не розбирається відповідальність тих, хто

здійснював недобросовісну підготовку випускників шкіл, що не склали ЗНО.

Розглянемо процес зарахування до ВНЗ, з точки зору студентів, а також основні чинники цього ставлення, використовуючи результати опитування студентів, зокрема проведених автором на базі Київського національного лінгвістичного університету. Анкетування студентів проводилось аудиторним методом 15–16 вересня 2015 р. Всього було опитано 637 студентів 1 курсу і магістратури.

Нас цікавило питання, з яких джерел вступники головним чином отримували інформацію. Розподіл відповідей у відсотках, до тих хто відповідав, наводиться у таблиці 1 (можна було вказати кілька варіантів відповіді).

Таблиця 1

Які джерела інформації найбільше вплинули на Ваш вибір університету?

	ЗМІ	Інтернет-ресурси	школа (ліцей тощо)	довідники про освіті заклади	батьки, родичі, знайомі, друзі	інше
в цілому	7,3	43,3	7,3	10,6	57,9	6,2
1 курс	6,2	46,2	6,8	9,6	59,8	9,2
магістри	11,5	31,5	9,2	14,6	50,8	10,0

Як можна побачити з таблиці 1, найбільший вплив на студентів під час вибору ВНЗ справили батьки, родичі та знайомі, на другому місці – Інтернет-ресурси, на третьому – довідники про освітні заклади. При цьому, відповіді першокурсників і магістрів досить різняться. На магістрів значно менше, ніж на першокурсників впливали Інтернет-ресурси (можливо, через недостатню довіру до них), родичі та знайомі, проте більше – офіційні довідники про освітні заклади. Вибір пріоритетних інформаційних каналів та рівень довіри до них різних груп допомагає краще зрозуміти способи отримання інформаційних повідомлень та визначити оптимальні способи звернення до цільової аудиторії з метою поширення інформації. Так, однозначно необхідно піднімати професійно орієнтовану роботу у середніх навчальних закладах.

Одне з головних запитань анкети відносилось до з'ясування причин вибору студентами ВНЗ. Для більш докладного аналізу пропонуємо порівняти результати нашого опитування з даними Фонду «Демократичні ініціативи» ім. І. Кучеріва, отриманими під час загальнонаціонального опитування студентів 3–5 курсів і магістратури 7–16 березня 2012 р. [10]. Хоча вибірка респондентів дещо відрізнялась, ми можемо побачити загальну картину (див. табл. 2).

Як можна побачити з порівняльної таблиці 2, пріоритети у виборі факторів впливу на вибір ВНЗ і спеціальності не змінилися. На першому місці власні бажання, на другому престиж професії, можливості подальшого працевлаштування. Проте, студенти КНЛУ мають дуже високу внутрішню мотивацію, головним чином, це стосується вивчення іноземних мов. Навіть поради батьків (при виборі лише одного найбільш прийняттого варіанту) зайняли набагато скромніше місце, поступившись бажанню отримати спеціальність, яка дозволить заробляти добрі гроші. На це вплинула і соціально-політична ситуація в країні сьогодні.

Таблиця 2

**Що було головною причиною вибору
Вашого вузу і спеціальності?**
(можна було вибрати лише один найбільш
прийнятний варіант відповіді)

	Загально-національне опитування (2012 р.)	КНЛУ (2015 р.)
Обрав(ла) за власним бажанням, тому що мені це цікаво	39,0	63,4
Обрав(ла), орієнтуючись на престиж професії, можливості подальшого працевлаштування	21,5	19,3
Обрав(ла) таку спеціальність, яка дозволить заробляти добрі гроші	7,6	4,7
Обрав(ла) те, що порадили батьки	13,6	3,6
Обрав(ла) ту спеціальність, де можна було пройти на бюджет	9,3	3,5
Обрав(ла) ту спеціальність, де менший розмір плати за навчання	3,4	0,5
Інше	2,5	1,3
Важко сказати	3,1	3,8

Підтверджує вказану специфіку і розподіл відповідей студентів КНЛУ на запитання «Чи відповідає обраний фах Вашим здібностям та інтересам?». Варіант відповіді «повністю відповідає» обрали 57,9 респондентів, «частково відповідає» – 37,5%. Таким чином, студенти КНЛУ, у порівнянні з іншими, виявляються більш вмотивованими до навчання. Тут є серйозний резерв для подальшого розвитку університету. Важливо, щоб країна отримала кваліфікованих спеціалістів.

З наведеним запитанням пов'язано наступне (див. табл. 3):

Таблиця 3

**Чи думаєте Ви по закінченні вузу працювати за
здобутою спеціальністю?**

	Загально-національне опитування (2012 р.)	КНЛУ (2015 р.)
Безумовно, так	41,1	47,0
Так, якщо оплата буде гідною	33,3	30,0
Ні	9,8	4,9
Важко сказати	15,8	18,6

Як можна побачити з таблиці 3, данні не дуже різняться. Отже, вони відображають загальну тенденцію розвитку. Між тим, студентів КНЛУ більше налаштовані на роботу за здобутою спеціальністю. Це пов'язане з більш високою їх мотивацією.

Отже, питання формування контингенту студентів сьогодні є центральним у діяльності будь-якого ВНЗ України, адже відбувається значне скорочення чисельності

вступників. Зменшення кількості студентів має багатоаспектний і багаторівневий характер, де задіяні як зовнішні, щодо системи освіти, так і внутрішні фактори. Є такі, на які галузеве міністерство може впливати, і які не залежать від впливу конкретних ВНЗ, а також такі, на які вищі заклади освіти можуть і мають впливати. Чимало чинників має суперечливий характер.

Бурхливе перманентне реформування вищої освіти, що ініціює МОН в межах імплементації нового Закону «Про вищу освіту», проводилось дещо с запізненням, без достатнього роз'яснення, фінансування та аналізу наслідків.

Проте, на наш погляд, кожний ВНЗ і кафедра може запропонувати свій внесок у розв'язання чи пом'якшення проблеми, що розглядається. Від цього в решті-решт залежить їх майбутнє. Зменшення педагогічного навантаження викладачів за європейським стандартом має бути суттєво доповнено не лише збільшенням наукової роботи (що властиве далеко не всім), але й громадської діяльності науково-педагогічних працівників. Це може бути головним резервом в діяльності ВНЗ щодо залучення вмотивованих студентів до своїх лав.

Так, для залучення більшої кількості студентів, особливо краще підготовлених і талановитих, важливо якісно посилити профорієнтаційну роботу зі старшокласниками. Зокрема, можна запропонувати організацію олімпіад, консулт-пунктів, мастер-класів, конференцій старшокласників, у т.ч. on-line, через сайт ВНЗ, а також відкриття профільних класів під патронатом кафедр на базі шкіл, проведення під час шкільних канікул для старшокласників канікулярних очних і заочних шкіл, квестів, консультацій і т. ін. На базі Постанови КМУ №266 від 29.04.2015 р. «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» можливе відкриття нових факультетів, відділень, курсів за рахунок фізичних і юридичних осіб, факультетів другої вищої освіти для студентів з очно-заочною формою навчання тощо.

Отже, у статті розглядалась проблема падіння кількості вступників до ВНЗ і визначались причини як зовнішнього (щодо галузі освіти та ВНЗ) характеру, так і внутрішнього. Розгляд вказаних проблем має на меті допомогти освітній системі адаптуватися до зазначених процесів, сприяти певному їх розв'язанню, а також потребує подальшого комплексного наукового аналізу означених проблем.

Список використаних джерел

- Жилієв І. Б., Ковтунець В. В., Сьомкін М. В. Вища освіта України: стан та проблеми. – К.: Науково-дослідний інститут інформатики і права Нац. академії правових наук України, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, 2015. – 96 с.
- Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг дослідж.: аналіт. звіт / Міжн. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, О. І. Шарова. – К.: Таксон, 2014. – 144 с.
- Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Онищенко О. Силовикам додати, решті – урізати. Про держзамовлення – 2015 // Дзеркало тижня. – 2015. – №26. – 17–24 липня.
- CEDOS: Аналітичний центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cedos.org.ua/uk/categories/osvita/teachers-and-students>.
- Освіта. UA: Освіта в Україні і за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/consultations/>

7. Там само: <http://ru.osvita.ua/test/46936>

8. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, для осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів України в 2015 році. Т.2. – К.: Український центр оцінювання якості освіти, 2015. – 109 с.

9. Стадній Є. Чому українська молодь обирає польські університети [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/analytics/pochemu-ukrainskaya-molodezh-vybirayet-polskie-1444995723.html>

10. Болонський процес в Україні. Фонд «Демократичні ініціативи» імені І. Кучеріва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/polls/2012-year/1755.htm>.

References

1. Zhylyajev I. B., Kovtunec' V. V., S'omkin M. V. Vyshha osvita Ukraïny: stan ta problemy. – К.: Naukovo-doslidnyj instytut informatyky i prava Nac. akademii' pravovyh nauk Ukraïny, Instytut vyshhoi' osvity Nacional'noi' akademii' pedagogichnyh nauk Ukraïny, 2015. – 96 s.

2. Monitorynг integracii' ukrai'ns'koi' systemy vyshhoi' osvity v Jevropejs'kij prostrir vyshhoi' osvity ta naukovogo doslidzhennja: monitorynг doslidzh.: analit. zvit / Mizhn. blagod. Fond «Mizhnarod. Fond doslidzh. osvit. polityky»; za zag. red. T. V. Finikova, O. I. Sharova. – К.: Takson, 2014. – 144 s.

3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukraïny [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Onyshhenko O. Sylovykam dodaty, reshti – urizaty. Pro derzhzavomlennja – 2015 // Dzerkalo tyzhnja. – 2015. – №26. – 17–24 lypnja.

5. CEDOS: Analitичnyj centr [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.cedos.org.ua/uk/categories/osvita/teachers-and-students>.

6. Osvita. UA: Osvita v Ukraïni i za kordonom [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://osvita.ua/vnz/consultations/>

7. Там само: <http://ru.osvita.ua/test/46936>

8. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, для осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів України в 2015 році. Т.2. – К.: Український центр оцінювання якості освіти, 2015. – 109 с.

9. Стадній Є. Чому українська молодь обирає польські університети [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/analytics/pochemu-ukrainskaya-molodezh-vybirayet-polskie-1444995723.html>

10. Болонський процес в Україні. Фонд «Демократичні ініціативи» імені І. Кучеріва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/polls/2012-year/1755.htm>.

Sichkarenko G. G., doctor of historical sciences, associate professor Department of English Philology and Philosophy of Language, Kyiv National Linguistic University (Ukraine, Kyiv), ggs_@ukr.net

Processes of forming of the students' contingent from Ukrainian universities in modern conditions

The problems of forming of the students' membership in the universities of Ukraine are being analyzed. The essential factors that influence abitur's choice of university are being determined and the recommendations about improving of formation of qualitative students' contingent are being given on the basis of the analysis of social researches including the ones that were made by the author.

Keywords: higher school, higher education, high educational institution, university entrants, students, ZNO.

Сичкаренко Г. Г., доктор исторических наук, доцент кафедры английской филологии и философии языка, Киевский национальный лингвистический университет (Украина, Киев), ggs_@ukr.net

Процеси формування контингенту студентів вищих навчальних закладів України в сучасних умовах

Анализируются проблемы формирования студенческого состава в высших учебных заведениях Украины. На основе анализа данных социологических исследований, в том числе проведенных автором, выявляются главные факторы влияния на выбор абитуриентами вузов и даются рекомендации относительно улучшения формирования качественного контингента студентов.

Ключевые слова: высшая школа, высшее образование, высшие учебные заведения, абитуриенты, студенты, ВНО.

* * *

УДК 37.013.73

Терепищій С. О.,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціальної філософії
та філософії освіти, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), terepyshchyi@gmail.com

ОСВІТНІ ЛАНДШАФТИ АГРАРНОГО СУСПІЛЬСТВА: ЗАРОДЖЕННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ПРОТИРІЧ

Проведено науковий аналіз проблеми освітніх ландшафтів в епоху родоплемінного, рабовласницького та феодалного суспільств. Освіта сьогодення керується боротьбою низки філософських протиріч, яка, що показує автор, виникають саме в найдревнішу для світової цивілізації еру. Виникнення специфічних «освітніх ландшафтів» на культурних теренах Древнього світу, по суті, стає основою майбутньої гетерогенізації локальних навчальних традицій. Базуючись на філософській спадщині древніх та новітніх філософів, автор статті показує прямий зв'язок між минулим та сучасністю, демонструє витоки філософії освіти в аксіологічних пошуках архаїчної людини. В ході роботи звертається увага на вічність тих діалектичних протиріч, що впливають на розвиток систем навчання та виховання протягом трьох тисяч років гуманітарного розвитку.

Ключові слова: освітній ландшафт, аграрне суспільство, «освовий час», діалектичне протиріччя.

Історичний розвиток людства починаючи з найдавніших часів і закінчуючи сучасною епохою завжди був тісно пов'язаний з об'єктивними умовами існування певної сім'ї, групи осіб, плем'я та суспільства. Кожен з часових проміжків прогресу homo sapiens був зумовлений певним видом діяльності, що домінував в сфері природної необхідності. На сучасному етапі, радикальна, подекуди зовсім необгрунтована критика класичного марксизму, особливо у вітчизняному пост-соціалістичному просторі, досить відсторонено ставиться до ідей об'єктивної історичної необхідності. Однак, світова наукова спільнота і досі розглядає філософсько-історичні пошуки німецьких філософів чи не найбільш вдалим описом причин та наслідків народження та смерті епох, а також підстав для багатства або бідності сімей та народів. Сучасний етап в Західному соціо-гуманітарному просторі можна назвати періодом реабілітації «політекономії», яка відроджується на фоні кризового становлення ліберальної концепції «Economics». В цьому аспекті формаційний підхід до будь-якого філософсько-історичного явища, у тому числі явища культури, знову набуває популярності та визнання, що зумовлює збільшення уваги вчених до такого роду досліджень.

Не винятковим є і такий історико-культурний феномен як освіта. На протязі усього планетарного відрізка людства, фенотип нашого роду був повністю детермінований нашою здатністю до передачі знань майбутнім поколінням. Часова обмеженість людського життя зробила б абсолютно неможливим культурний та науково-технічний прогрес нашого роду без існування експліцитних та імпліцитних освітніх елементів в матеріальному та духовному бутті будь-якої людської групи. Специфіка цих елементів також не ж випадковою, вона була сформована в силу транс-історичних причин, що залишають свою актуальність і в наші часи. Будь-який народ, плем'я чи суспільство існували в специфічному культурному, виробничому та географічному просторі, що знайшло своє логічне відображення на традиційному устрою освіти в тій чи іншій суспільно-економічній формації. Фундаментальною формацією історії людства, що задала рушійні закони формування усіх сфер соціального буття, в тому числі